

ἐντὸς τῆς ἄλλης· πῶς δὲ γίνεται τοῦτο οὐδεὶς κατ-
ὀρθως νὰ ἐννοήσῃ εἰς τὴν Εὐρώπην. Πολλοὶ ὑ-
πέθεσαν ὅτι συνέκλειτο αἱ σφαῖραι αὗται ἐκ δύο
τεμαχίων, καὶ ὅτι ἦσαν προσκεκολλημέναι μετὰ
πολλῆς ἐπιμελείας ὥστε νὰ μὴ φαίνωνται αἱ γραμ-
μαί· διὰ τοῦτο ἐρρίψαν αὐτάς ἐντὸς ὕδατος ζέοντος,
ἐλπίζοντες νὰ ἀναλυθῇ ἡ κολλητικὴ ὕλη· εἰς μάτην
ὁμως.

Ἰδοὺ πῶς ἔλυσαν τὴν ἀπορίαν μου πολλοὶ τεχνί-
ται Κινεζοὶ· λαμβάνουσι σφαῖραν ἐξ ἐλεφαντίνου ὁ-
στοῦ ὁλοσφύγγυλον, καὶ ποιοῦσιν ἐπ' αὐτῆς κωνικὰς
τινας τρύπας, οὕτως ὥστε αἱ ἀκραι τῶν τρυπῶν νὰ
συμπίπτωσιν εἰς τὸ κέντρον τῆς σφαίρας. Ὁ τε-
χνίτης, περικύπτων τότε διαχωρίζει τὴν κεντρι-
κωτέραν σφαῖραν, καὶ εἰσάγει εἰς ἐκάστην τρύπαν
ἐργαλεῖον ὅξυ καὶ καμπύλον· ἔχει δὲ τὸ ἐργαλεῖον
τὴν ιδιότητά νὰ κόπτῃ τὸ ὅστον δι' ἐκάστης τρύ-
πας κατ' ἰσὰς ἀποστάσεις ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας. Ὁ
δὲ τεχνίτης ἐργάζεται πάντοτε διὰ τοῦ βάλθους ἐκά-
στης τρύπας, ἕως οὗ συμπέσωσιν αἱ χαραφαί. Κατ'
αὐτὸν τὸν τρόπον διαχωρίζεται ἡ κεντρικὴ σφαῖρα·
ἀλλ' ἵνα χαραχθῇ καὶ λεπτοεργηθῇ, σῦρει αὐτὴν
ἀλληλοδιαδόχως πρὸς μίαν τῶν μεγαλειτέρων τρυ-
πῶν. Οὕτω πῶς κατεργάζεται καὶ τὰς λοιπὰς σφαί-
ρας· ἡ δὲ ἐξωτερικὴ μένει τελευταία.

Αἱ πολύπλοκα αὗται σφαῖραι εἶναι ἐκ τῶν ἐξαι-
σιωτέρων ἀριστουργημάτων τῆς κινεζικῆς βιομηχα-
νίας, στέλλονται δὲ ἀπείροι εἰς τε τὴν Ἀγγλίαν καὶ
τὴν Ἀμερικήν. (*)

ΓΛΩΣΣΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.

—οοο—

Κύριε Συντάκτα,

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ Ἑπειρωτικοῦ Γλωσσario, τὴν
σειράν τοῦ ὁποῦ καταχωρεῖται εἰς τὸ ἀξιόλογον
περιοδικόν σας, σημειοὶ (Πανδώρα, φυλλ. ΣΙΖ' σελ.
20) λέξιν τινὰ τῆς νεοελληνικῆς διαλέκτου Ἑπατα,
ἀναφέρει δὲ πρὸς παράδειγμα καὶ τὴν φράσιν Μώ-
κοψες τὰ Ἑπατα.

Γινώσκοντες ἴσως τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ
γλωσσογράφος τῆς Ἑπείρου γράφει τὴν λέξιν ταύ-
την διὰ τοῦ Η·

Ἐάν σκοπὸς τοῦ ἦτον ν' ἀνάξῃ τὴν ἀξιοθησαύρι-
στον ταύτην λέξιν εἰς τὸ Ἑπαρ, ὠρεῖτε, νομίζω,
νὰ τὴν δασύνῃ. Ἐάν δὲ παράγῃ αὐτὴν ἐξ ἄλλης τι-
νὸς πηγῆς πρὸς τί μεταχειρίζεται τὸ Η·

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔΩΡΑΣ. Τοιαύτην περίεργον σφαῖραν εἶδομεν
καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Φλωρεντίας· εἶδομεν δὲ καὶ ἀρίστους
τεχνίτας θαυμάζοντας τὴν κατασκευὴν.

Τὸ κατ' ἐμέ, ἐνόμισα πάντοτε, καὶ θὰ νομίσω,
ἕωσού ὁ εἰρημένος γλωττογράφος μὲ μεταπέισῃ, ὅτι
ἡ λέξις αὕτη τῆς κοινοτάτης συνήθειας πρέπει νὰ
γραφῇ διὰ τοῦ Υ'.

Τὰ Ἑπατα οὐδὲν ἄλλο, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἶ-
ναι, ἢ τὰ Ἑπτια (μέλη τοῦ σώματος). δηλαδή, τὰ
κατώτερα, οἱ πόδες. Εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν σημασίαν
μετεχειρίσθη τὴν λέξιν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, γράψας·
α οἱ δὲ χερσαῖοι ἐχίνοι ὀρθοί, τὰ ὑπτια πρὸς ἄλλη-
λα ἔχοντες υ, τουτέστι, τὰ κατώτερα τοῦ σώματος,
τοὺς πόδας περιπεπλεγμένους ἔχοντες. Ἡ παρεμβο-
λὴ τοῦ α μετὰ τὸ π καὶ τ ἐγένετο χάριν εὐφωνίας,
καθὼς εἰς τὸ Πτίλον παρενέβαλεν ἡ συνήθεια τὸ ι
Πιτίλι, ἢ Φιτίλι, καὶ Φτίλι, καθὼς εἰς τὸ Πεύσσω
ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ περιπτύσσουμαι, καὶ κατ' ἐπέκ-
τασιν παραδέχομαι συμβιβασμούς, συμφωνῶ, ἡ κοι-
νὴ χρῆσις παρεμβάλλει τὸ ι, καὶ προσφέρει Πιτύζω,
embrasser un parti. Τὰ Πιτύζομεν; voulons-nous
nous mettre d'accord?

Τὰ Ἑπατα, λοιπόν, εἶναι οἱ πόδες, οὐχὶ δὲ τὸ
ἥπαρ.

Ἑπατορ, ἀλλαγοῦ δὲ ἐπὶ τὸ ἀρχαιώτερον, Ὁ-
πατορ τόπον ἡ ἐγγύριος συνήθεια καλεῖ τὸν χαμη-
λόν, τὸν βαθύν, τὸν υποκαίμενον, τὸν ἐμβύθιον. Ὁ-
τω, καὶ κατὰ μαρτυρίαν τοῦ Ἑρρίκου Στεφάνου, ὁ
Ἀριστείδης ἀντιτάσσει τὴν ὑπτίαν χώραν πρὸς τὴν
ὀρειαν χώραν.

Δέχθητε εὐμενῶς, Κύριε συντάκτα, τὴν μικράν
μου φιλολογικὴν παρατήρησιν, καὶ σπεύσατε, πα-
ρακαλῶ, νὰ μὲ φωτίσῃτε, ἔάν, πρὸς ἀκρίβωσιν τῆς
ἐτυμολογίας καὶ τῆς ὀρθογραφίας, ἔχητε ἄλλην τινὰ
γνώμην ἐπὶ τοῦ προκειμένου εὐλογωτέραν τῆς
ἐμῆς (*).

Ἀθήναις 19 Μαρτίου 1859.

ΣΠ. ΣΑΜΠΕΡΔΙΟΥΣ

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔΩΡΑΣ. Ὁ Κοραῖς (Ἀπ. IV, 164, V, 88)
παράγει τὰ Ἑπατα πρὸς τοῦ Ἑπαρ· ἡμεῖς δὲ γνωρίζομεν μετὰ
βεβαιότητος ὅτι ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος γίνεται χρῆσις τῆς λέξεως, καὶ
ἐξαιρέτως ἐν Κωνσταντινουπόλει, λέγοντες «πονῶν τὰ Ἑπατά μου»
ἐννοεῖ ἰδίως ὅτι πονεῖ ἡ σφύρα αὐτοῦ. Σοὺς θέλει μάλιστα ὁ πονῶν
καὶ νὰ θέτῃ εἰς τὴν σφύρην τὴν χεῖρα ἵνα ἀνακουρισθῇ. Ἐκούσαμεν
καὶ ἀσθενεῖς διαγουμένους εἰς ἱατρὸν τὸ πῖλον τὴν Ἑπάταν, ἥτοι
τῆς σφύρας αὐτοῦ, καὶ τὸν ἱατρὸν παραγγέλλοντα ἱατροῦν διὰ τὸ
πῖλον τῆς σφύρας. Τὸ δὲ πιτίζω, τὸ ὁποῖον προσφέρει ὁ ὄχλος
τραχύτερον μπι-τίζω, ροδούμεθα μὴ ἴκῃ· τουρκικόν, διότι οὕτω
ἐρμηνεύουσιν οἱ Τούρκοι τὸ τελεῖόν ω. «Μπιτί, γκατί,» ἦτοι, ὦ·
καὶ οἱ ἡμέτεροι λέγουσιν, «ἐτελείωσα καὶ πάγει.»